

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

14 päivänä maaliskuuta 2000 *

Yhdistetyissä asioissa C-102/98 ja C-211/98,

jotka Bundessozialgericht (Saksa) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevissa asioissa

Ibrahim Kocak

vastaan

Landesversicherungsanstalt Oberfranken und Mittelfranken (asia C-102/98)

ja

Ramazan Örs

vastaan

Bundesknappschaft (asia C-211/98)

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

ennakkoratkaisun Euroopan talousyhteisön ja Turkin välisen assosiaatiosopimuksen, joka on allekirjoitettu Ankarassa 12.9.1963 ja joka on tehty, hyväksytty ja vahvistettu yhteisön puolesta 23.12.1963 tehdyllä neuvoston päätöksellä 64/732/ETY (EYVL 1964, 217, s. 3685), 9 artiklan tulkinnasta, kyseisen sopimuksen lisäpöytäkirjan, joka on allekirjoitettu 23.11.1970 Brysselissä ja joka on tehty, hyväksytty ja vahvistettu yhteisön puolesta 19.12.1972 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2760/72 (EYVL L 293, s. 1), 37 artiklan tulkinnasta, assosiaation kehittämistä 19.9.1980 tehdyn assosiaationeuvoston päätöksen N:o 1/80 (ei julkaistu) 10 artiklan 1 kohdan tulkinnasta ja Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta turkkilaisiin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 19 päivänä syyskuuta 1980 tehdyn assosiaationeuvoston päätöksen N:o 3/80 (EYVL 1983, C 110, s. 60) 3 artiklan 1 kohdan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat D. A. O. Edward, L. Sevón ja R. Schintgen (esittelevä tuomari) sekä tuomarit P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, H. Ragnemalm, M. Wathelet ja V. Skouris,

julkisasiamies: D. Ruíz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

asiassa C-102/98

— Saksan hallitus, asiamiehinaan liittovaltion talousministeriön ministerineuvos E. Röder ja valtiovarainministeriön ylijohtaja C.-D. Quassowski,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellinen neuvonantaja P. J. Kuijper, jota avustavat asianajajat I. Brinker ja R. Karpenstein, Bryssel,

ja asiassa C-211/98

- Örs, edustajanaan asianajaja H.-H. Volkenborn, Herten,
- Saksan hallitus, asiamiehinään E. Röder ja C.-D. Quassowski,
- Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston jaostopäällikkö K. Rispal-Bellanger ja saman osaston tehtävään määrätty A. de Bourgoing,
- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään P. J. Kuijper, jota avustaa asianajaja R. Karpenstein,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Landesversicherungsanstalt Oberfranken und Mittelfrankenin, edustajinaan johtaja N. Mayer ja liittovaltion työministeriön ministerineuvos W. D. Walloth, Örsin, edustajanaan asianajaja H.-H. Volkenborn, Saksan halli-

tuksen, asiamiehenään C.-D. Quassowski, ja komission, asiamiehenään P. J. Kuijper, jota avustaa asianajaja R. Karpenstein, 7.9.1999 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 7.10.1999 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- ¹ Bundessozialgericht on 17.2.1998 ja 31.3.1998 tekemillään kahdella päätöksellä, jotka ovat saapuneet yhteisöjen tuomioistuimeen 9.4.1998 (asia C-102/98) ja 8.6.1998 (asia C-211/98), esittänyt EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla useita ennakkoratkaisukysymyksiä Euroopan talousyhteisön ja Turkin välisen assosiaatiosopimuksen, joka on allekirjoitettu Ankarassa 12.9.1963 ja joka on tehty, hyväksytty ja vahvistettu yhteisön puolesta 23.12.1963 tehdyllä neuvoston päätöksellä 64/732/ETY (EYVL 1964, 217, s. 3685; jäljempänä assosiaatiosopimus), 9 artiklan tulkinnasta, kyseisen sopimuksen lisäpöytäkirjan, joka on allekirjoitettu 23.11.1970 Brysselissä ja joka on tehty, hyväksytty ja vahvistettu yhteisön puolesta 19.12.1972 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2760/72 (EYVL L 293, s. 1; jäljempänä lisäpöytäkirja), 37 artiklan tulkinnasta, assosiaation kehittämisestä 19.9.1980 tehdyn assosiaationeuvoston päätöksen N:o 1/80 (ei julkaistu) 10 artiklan 1 kohdan tulkinnasta ja Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta turkkilaisiin työntekijöihin ja heidän per-

heenjäseniinsä 19 päivänä syyskuuta 1980 tehdyn assosiaationeuvoston päätöksen N:o 3/80 (EYVL 1983, C 110, s. 60) 3 artiklan 1 kohdan tulkinnasta.

- 2 Nämä kysymykset ovat tulleet esille kahdessa asiassa, joista ensimmäisessä (asia C-102/98) on valittajana Turkin kansalainen Kocak ja vastaajana Landesversicherungsanstalt Oberfranken und Mittelfranken (eläkekassa; jäljempänä LVA) ja toisessa (asia C-211/98) valittajana Turkin kansalainen Örs ja vastaajana Bundesknappschaft (kaivostyöläisten sosiaaliturvalaitos) ja jotka koskevat sitä, että kyseiset laitokset ovat kieltäytyneet ottamasta huomioon Kocakille ja Örsille myönnettävien vanhuuseläkkeiden osalta sellaisia turkkilaisten tuomioistuinten määräämiä oikaisuja, joilla korjattiin niitä syntymäaikoja, jotka kyseiset henkilöt olivat ilmoittaneet liittyessään Saksan sosiaaliturvajärjestelmään.

ETY—Turkki-assosiaatio

- 3 Assosiaatiosopimuksen tarkoituksena on sen 2 artiklan 1 kohdan mukaan edistää sopimuspuolten välisten kaupallisten ja taloudellisten suhteiden jatkuvaa tasapainoista vahvistamista. Tätä varten assosiaatiosopimuksessa määrätään valmistelevalta vaiheelta, jonka aikana Turkin tasavalta voi vahvistaa talouttaan yhteisön avustuksella (3 artikla), siirtymävaiheelta, jonka aikana toteutetaan asteittain tulliliittoa ja lähennetään talouspolitiikkaa (4 artikla), sekä loppuvaiheelta, joka perustuu tulliliittoon ja joka merkitsee talouspolitiikan yhteensovittamisen vahvistamista (5 artikla).
- 4 Assosiaatiosopimuksen 6 artikla on sanamuodoltaan seuraava:

”Varmistaakseen assosiaatiojärjestelmän soveltamisen ja asteittaisen kehittämisen sopimuspuolet kokoontuvat assosiaationeuvostossa, joka toimii sille tällä sopimuksella annettujen toimivaltuuksien rajoissa.”

5 Assosiaatiosopimuksen 9 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Sopimuspuolet toteavat, että sopimuksen soveltamisalalla kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kiellettyä yhteisön perustamissopimuksen 7 artiklassa ilmaistun periaatteen mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sellaisten erityissäännösten ja määräysten soveltamista, jotka voidaan antaa 8 artiklan nojalla.”

6 Assosiaatiosopimuksen 12 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Sopimuspuolet sopivat toimivansa yhteisön perustamissopimuksen 48, 49 ja 50 artiklan hengessä toteuttaakseen työntekijöiden vapaan liikkuvuuden asteittaisesti välillään.”

7 Lisäpöytäkirjan, joka sen 62 artiklan mukaan on erottamaton osa assosiaatiosopimusta, 1 artiklassa määrätään sopimuksen 4 artiklassa tarkoitetun siirtymävaiheen toteuttamisen edellytyksistä, yksityiskohtaisista säännöistä ja aikataulusta.

8 Lisäpöytäkirjan 37 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Kukin jäsenvaltio soveltaa yhteisössä työskenteleviin Turkin kansalaisiin järjestelmää, joka ei sisällä minkäänlaista kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää yhteisön muiden jäsenvaltioiden kansalaisten työskentelyehtoihin ja palkkaukseen verrattuna.”

- 9 Lisäpöytäkirjan 39 artiklan 1 kohta on sanamuodoltaan seuraava:

”Ennen tämän pöytäkirjan voimaantuloa seuraavan ensimmäisen vuoden loppua assosiaationeuvosto antaa sosiaaliturvan alalla määräyksiä yhteisön alueella liikkuvien turkkilaisten työntekijöiden ja heidän yhteisön alueella asuvien perheittensä hyväksi.”

- 10 Päätöksen N:o 1/80 kolmannen perustelukappaleen mukaan päätöksellä pyritään voimassa olevaan järjestelmään nähden kehittämään sosiaalialalla järjestelmää, jota sovelletaan työntekijöihin sekä heidän perheenjäseniinsä, sekä panemaan täytäntöön sosiaaliturvaa ja nuorten työntekijöiden vaihtoa koskevat määräykset.
- 11 Päätöksen N:o 1/80 10 artiklan 1 kohdassa, joka sisältyy päätöksen II luvun ”Työntekoa koskevat määräykset” 1 jaksoon ”Työhön ja työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvät kysymykset”, määrätään seuraavaa:

”Yhteisön jäsenvaltiot soveltavat niiden laillisilla työmarkkinoilla työskenteleviin turkkilaisiin työntekijöihin järjestelmää, joka ei sisällä minkäänlaista kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää yhteisön muiden jäsenvaltioiden kansalaisten palkkaukseen ja muihin työskentelyehtoihin verrattuna.”

- 12 Lisäpöytäkirjan 39 artiklan perusteella tehdyn päätöksen N:o 3/80 tarkoituksena on jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittaminen, jotta perinteisille sosiaaliturva-aloille kuuluvat etuudet voitaisiin myöntää sellaisille turkkilaisille työntekijöille, jotka työskentelevät tai ovat työskennelleet yhdessä

tai useammassa yhteisön jäsenvaltiossa, sekä heidän perheenjäsenilleen tai jälkeensä jääneille.

- 13 Päätöksen N:o 3/80 2 artiklassa ”Henkilöllinen soveltamisala” määrätään seuraavaa:

”Tätä päätöstä sovelletaan

— työntekijöihin, jotka kuuluvat tai ovat kuuluneet yhden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön soveltamisalaan ja jotka ovat Turkin kansalaisia,

— — .”

- 14 Päätöksen N:o 3/80 3 artiklan 1 kohdassa ”Yhdenvertainen kohtelu” määrätään seuraavaa:

”Jollei tämän päätöksen erityisistä määräyksistä muuta johdu, jäsenvaltion alueella asuvat henkilöt, joihin tätä päätöstä sovelletaan, ovat jäsenvaltion lain-

säädännön mukaan samojen velvoitteiden alaisia ja nauttivat samoja etuja kuin tämän valtion kansalaiset.”

- 15 Päätöksen N:o 3/80 4 artiklan ”Aineellinen soveltamisala” 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tätä päätöstä sovelletaan kaikkeen sosiaaliturva-alaa koskevaan lainsäädäntöön, joka koskee

— —

c) vanhuusetuuksia,

— — .”

Kansallinen lainsäädäntö

- 16 Saksassa jokaisella 65 vuotta täyttäneellä miespuolisella vakuutetulla, joka on ollut vakuutettuna vähintään 60 kuukauden ajan, on oikeus vanhuuseläkkeeseen.

- 17 Jokaisella vanhuuseläkkeen osalta vakuutetulla henkilöllä on oltava sosiaaliturvanumero, joka sisältää hänen syntymäaikansa. Toimivaltainen eläkekassa antaa kyseisen numeron henkilölle niiden tietojen perusteella, jotka asianomaisen ensimmäinen työnantaja on sille toimittanut antaessaan ilmoituksen, joka työnantajan on sairausvakuutuksen osalta annettava.
- 18 Verordnung über die Vergabe und Zusammensetzung der Versicherungsnummern (asetus sosiaaliturvanumeron antamisesta ja merkintätavasta; Bundesgesetzblatt, jäljempänä BGBl. I, 1987, s. 2532), joka on annettu 7.12.1987, 1 §:n 5 momentissa säädetään seuraavaa:

”Sosiaaliturvanumero annetaan ainoastaan kerran eikä sitä korjata. Jos syntymäaika tai sosiaaliturvanumeron sarjanumero on virheellinen, vakuutettu saa uuden sosiaaliturvanumeron; virheellistä numeroa ei voi enää käyttää ja se on merkittävä numeroksi, joka ei ole käytössä — — .”

- 19 Sozialgesetzbuchin (sosiaalietuuslaki; jäljempänä SGB) — joka tuli voimaan 1.1.1998 sen jälkeen kun 16.12.1997 oli annettu ensimmäinen laki SGB:n kolmannen osan muuttamisesta ja muita lakeja (BGBl. I, 1997, s. 2970) — ensimmäisen osan 33 a §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Jos oikeudet ja velvollisuudet riippuvat tietyn iän saavuttamisesta tai sen ylittymättä jäämisestä, on ratkaisevana pidettävä sitä syntymäaika, jonka etuun oikeutettu tai suoritukseen veloitettu tai hänen perheenjäsenensä on ilmoittanut sosiaaliturvalaitokselle tai, siltä osin kuin kyse on neljännen osan kolmannelta tai kuudennesta luvusta, työnantajalle.

(2) Edellä 1 momentissa tarkoitettusta ratkaisevasta syntymäajasta on mahdollista poiketa vain siinä tapauksessa, että etuuskien maksamisen osalta toimivaltainen laitos

a) havaitsee kirjoitusvirheen tai

b) toteaa toisen syntymäajan käyvän ilmi asiakirjasta, jonka alkuperäiskappale on annettu ennen 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta.

(3) Edellä 1 ja 2 momenttia sovelletaan vastaavasti syntymäaikoihin, jotka ovat erottamaton osa sosiaaliturvanumeroa tai muuta tässä laissa tarkoitettujen sosiaalietuuksien osalta käytettyä erottavaa tunnusta.”

- 20 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin toteaa lain valmistelutöistä ilmenevän seuraavaa: Kyseisen säännöksen tarkoituksena on sosiaalietuuksien väärinkäytön estäminen tilanteissa, joissa erityisesti syntymäaikojen muuttamisen perusteella vaaditaan sosiaalietuutta liian aikaisesta ajankohdasta alkaen. Useissa ulkomaisissa oikeusjärjestyksissä säädetään itse asiassa mahdollisuudesta muuttaa merkittyä syntymäaikaa tuomioistuimen päätöksellä. Tällaiset muutokset voivat johtaa Saksan sosiaalioikeudessa sellaisiin etuihin, joita kyseisten muutosten perusteella ei myönnetä asianomaisissa ulkomaisissa lainsäädännöissä, koska niissä ei pääosin tunnusteta syntymäajan muutosten pätevyyttä sosiaaliturva-asioissa. Nykyisin kyseiset tilanteet edellyttävät hallinnolta erityisen paljon voimavaroja vievää selvitystyötä. Lainmuutoksella on tarkoitus yksinkertaistaa tätä selvitystyötä ja ottaa lähtökohdaksi, ettei tällaisia syntymäajan muuttamisia tunnustettaisi päteviksi myöskään Saksan sosiaalietuuksia koskevassa oikeudessa. Erityisen siirtymäsäännöksen antaminen ei kuitenkaan ole välttämätöntä.

Pääasiat

Asia C-102/98

- 21 Kocak työskenteli vuoden 1962 huhtikuusta vuoden 1966 joulukuuhun Saksassa kaivosteollisuuden palveluksessa kuuluen näin ollen pakollisen sosiaaliturvan piiriin. Vuoden 1970 toukokuusta alkaen hän on vakituisesti oleskellut kyseisessä jäsenvaltiossa; ennen siirtymistään varhaiseläkkeelle 1.10.1986 hän työskenteli siellä tuotantotyöntekijänä. Sen jälkeen kun hänen oikeutensa varhaiseläkkeen saamiseen päättyi, hän on vuoden 1991 lokakuusta alkaen ollut toimeentulotuen varassa.
- 22 Kocakin syntymäaika, sellaisena kuin se on otettu hänelle vuosina 1970 ja 1980 annettuihin sosiaaliturvanumeroihin, on 20.10.1933. Kocakin syntymävuotta Turkin väestörekisterissä muutettiin sen jälkeen kun Düzcessä sijaitseva turkkilainen tuomioistuin antoi 3.12.1985 tuomion, ja uudeksi syntymävuodeksi vahvistettiin vuosi 1926. Tämän seurauksena Landesversicherungsanstalt Schleswig-Holstein antoi 14.8.1986 tehdyllä päätöksellä Kocakille uuden sosiaaliturvanumeron, jossa otettiin huomioon näin korjattu syntymävuosi.
- 23 Kocak haki vuoden 1991 elokuussa LVA:lta vanhuuseläkettä sillä perusteella, että hän oli täyttänyt 65 vuotta. LVA totesi 17.2.1992 tekemässään päätöksessä, ettei tuomioistuimen tuomiota Turkin väestörekisterin korjaamisesta voitaisi tunnustaa asianomaisen syntymäajan osalta ja että Saksan eläkevakuutuksen kannalta ratkaiseva syntymäaika on yksinomaan 20.10.1933; LVA antoi näin ollen Kocakille uuden sosiaaliturvanumeron, joka perustui syntymävuoteen 1933. LVA hylkäsi 1.12.1993 tekemällään päätöksellä Kocakin vanhuuseläkehakemuksen sillä perusteella, että hän oli syntynyt vuonna 1933, joten hän täyttäisi 65 vuotta vasta vuoden 1998 lokakuussa.

- 24 LVA myös hylkäsi 19.1.1994 tekemällään päätöksellä Kocakin kahdesta edellä mainitusta päätöksestä tekemät oikaisuvaatimukset ja katsoi erityisesti, ettei ollut näytetty Kocakin syntyneen jo vuonna 1926, vaan hänen syntymävuotensa oli 1933, kuten Saksan eläkejärjestelmän piiriin tultaessa oli ilmoitettukin; turkkilaisen tuomioistuimen tuomio tai Kocakin todistajanlausunto eivät tarjonneet syntymävuodesta 1926 tällaista näyttöä, koska tuomioistuimen tuomio perustui ainoastaan lääkärintodistukseen ja todistajanlausunnon tueksi ei esitetty yhtäkään todisteasiakirjaa.
- 25 Sen jälkeen kun Landessozialgericht Schleswig-Holstein oli kumonnut Sozialgericht Itzehoen ensimmäisenä oikeusasteena antaman tuomion, jossa Kocakin kanne hyväksyttiin, Kocak valitti kyseisestä päätöksestä Revision-menettelyn mukaisesti Bundessozialgerichtiin. Koska Bundessozialgerichtin 13. jaosto katsoi, että on epäselvää, onko SGB:n ensimmäisen osan 33 a § yhteensoveltuva ETY—Turkki-assosiaatiota sääntelevien syrjintäkiellon periaatteen tai yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kanssa, se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko Euroopan talousyhteisön ja Turkin välistä assosiaatiota koskevaa oikeutta (erityisesti 12.9.1963 tehdyn Euroopan talousyhteisön ja Turkin välisen assosiaatiosopimuksen 9 artiklaa, tähän sopimukseen 23.11.1970 tehdyn lisäpöytäkirjan 37 artiklaa, assosiaationeuvoston 19.9.1980 tekemien päätöksen N:o 1/80 10 artiklaa ja päätöksen N:o 3/80 3 artiklan 1 kohtaa) tulkittava siten, että tässä assosiaatiota koskevassa oikeudessa kielletään jäsenvaltion lainsäätäjää antamasta lainsäädäntöä, jonka nojalla vakuutetulle annettua sosiaaliturvanumeroa käytettäessä ja hänelle vanhuuseläkettä myönnettäessä — ja riippumatta Turkin väestökirjanpidon erityispiirteistä — myös turkkilaisen siirtotyöläisen syntymäaikana on lähtökohtaisesti pidettävä sitä syntymäaikaa, jonka vakuutettu alun perin on ilmoittanut kyseisessä jäsenvaltiossa sosiaaliturvalaitokselle tai työnantajalle (joka on tältä osin ilmoitusvelvollinen sosiaaliturvalaitokselle)?”

Asia C-211/98

- 26 Örs on vuodesta 1972 alkaen asunut Saksassa, jossa hän kuuluu Bundesknappschaftin eläkejärjestelmän piiriin. Liittyessään kyseiseen järjestelmään Örs ilmoitti syntyneensä 1.5.1950, joten Bundesknappschaft antoi hänelle sosiaaliturvanumeron, johon sisältyi kyseinen syntymäaika.
- 27 Balikesirin alioikeuden 9.11.1992 antaman tuomion perusteella Turkin väestörekisteriä korjattiin Örsin osalta siten, että hänen syntymäajakseen vahvistettiin 1.5.1946. Kyseinen tuomio perustui Örsin valaehtoiisiin todistajanlausuntoihin sekä hänen oikeasta käsivarresta otetun ihokudosnäytteen tutkimiseen.
- 28 Bundesknappschaft hylkäsi 14.6.1993 ja 14.9.1993 tekemillään päätöksillä Örsin hakemuksen ja oikaisuvaatimuksen, joissa hän vaati syntymäaikansa ja sosiaaliturvanumeronsa muuttamista kyseisen tuomion perusteella.
- 29 Koska Örsin kanne mainituista hylkäävistä päätöksistä hylättiin ensin Sozialgericht Gelsenkirchenissä ja sen jälkeen muutoksenhakutuomioistuimena toimivassa Landesozialgericht Nordrhein-Westfalenissa, Örs saattoi asian Revisionmenettelyssä Bundessozialgerichtin käsiteltäväksi. Hän väitti valituksessaan ensinnäkin, että sosiaaliturvanumerolla ei ole ainoastaan tunnistetehtävää vaan myös ratkaiseva merkitys hänen työelämänsä päättymisen ja siten hänen vanhuusetuuksiensa kannalta, ja toiseksi, että turkkilaisen tuomioistuimen tuomio, joka on tullut lainvoimaiseksi, sitoo Bundesknappschaftia. Örs totesi lisäksi, että siltä osin kuin Bundesknappschaft toimi sairausvakuutuskassana, se on rekisteröinyt hänet ottaen huomioon hänen muutetun syntymäaikansa.
- 30 Bundessozialgerichtin kahdeksas jaosto totesi ensiksi, että sen käsiteltäväksi saatettu asia on erilainen kuin se, joka johti asiassa C-336/94, Dafeki, 2.12.1997

annettuun tuomioon (Kok. 1997, s. I-6761), ensinnäkin siksi, että Örs ei ole yhteisön kansalainen vaan turkkilainen siirtotyöläinen, ja toiseksi siksi, että SGB:n ensimmäisen osan 33 a §:ssä ei sallita syntymäajan muuttamista jälkikäteen siltä osin kuin kysymys on sosiaalioikeudesta. Näin ollen se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat kaksi ennakkoratkaisukysymystä:

”1) Onko Euroopan talousyhteisön ja Turkin välistä assosiaatiota koskevan oikeuden nojalla olemassa syrjintäkielto, jota välittömästi sovelletaan Saksan liittotasavallassa turkkilaiseen työntekijään sosiaalivakuutuksen alalla?

2) Jos vastaus ensimmäiseen kysymykseen on myöntävä, onko tätä kieltoa tulkittava siten, että sen kanssa on ristiriidassa sellainen kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan lakisääteiseen vanhuuseläkejärjestelmään liittyvien etuuksien ja tältä osin annetun sosiaaliturvanumeron kannalta ratkaiseva on se syntymäaika, joka on virallisesti todettu silloin kun turkkilaisesta työntekijästä ensimmäisen kerran tehtiin ilmoitus kansalliselle sosiaalivakuutuslaitokselle?”

31 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 2.12.1998 antamalla määräyksellä kyseiset kaksi asiaa yhdistettiin suullista käsittelyä ja tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymykset

32 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa selvittää kysymyksillään, jotka soveltuvat yhdessä tarkasteltaviksi, onko kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon periaatetta, joka on ilmaistu ETY—Turkki-assosiaatiota koskevan säännösten edellä mainituissa määräyksissä, tulkittava siten, että sen vastaista on se,

että jäsenvaltio soveltaa turkkilaisiin työntekijöihin lainsäädäntöä, jossa vanhuuseläkkeen maksamisen ja tätä varten annettavan sosiaaliturvanumeron määrittämisen kannalta ratkaisevana syntymäaikana pidetään sitä syntymäaikaa, joka ilmenee ensimmäisestä ilmoituksesta, jonka asianomainen on tehnyt kyseisen valtion sosiaaliturvalaitokselle, ja jossa asetetaan edellytykseksi sille, että muu syntymäaika voitaisiin ottaa huomioon, sellaisen asiakirjan esittäminen, jonka alkuperäiskappale on annettu ennen kyseisen ilmoituksen tekemistä.

- 33 Ensinnäkin on todettava, että Turkin kansalaiset, jotka, kuten Kocak ja Örs, kuuluvat tai ovat kuuluneet jonkun jäsenvaltion lainsäädännön soveltamisalaan, kuuluvat päätöksen N:o 3/80 henkilölliseen soveltamisalaan, joka on määritelty päätöksen 2 artiklassa.
- 34 Toisaalta jäsenvaltion sellainen lainsäädäntö, kuten se, josta on kyse pääasioissa ja jossa vahvistetaan ratkaiseva syntymäaika sen kannalta, milloin muun muassa oikeuden vanhuuseläkkeeseen katsotaan syntyvän, on lainsäädäntöä, joka koskee yhtä päätöksen N:o 3/80 4 artiklan 1 kohdan c alakohdassa nimenomaisesti mainituista sosiaaliturva-aloista, joten se kuuluu kyseisen päätöksen aineelliseen soveltamisalaan.
- 35 Toiseksi on muistettava, että yhteisöjen tuomioistuin katsoi asiassa C-262/96, Sürül, 4.5.1999 antamassaan tuomiossa (Kok. 1999, s. I-2685, 74 kohta), että päätöksen N:o 3/80 3 artiklan 1 kohdassa vahvistetaan päätöksen soveltamisalalla täsmällinen ja ehdoton periaate, joka on riittävän käyttökelpoinen, jotta kansalliset tuomioistuimet voivat soveltaa sitä, ja joka näin ollen voi säännellä yksityisten oikeussubjektien oikeusasemaa. Tällä määräyksellä on siten tunnus-tettava olevan välitön oikeusvaikutus, mikä merkitsee sitä, että oikeussubjektit, joihin sitä sovelletaan, voivat vedota siihen jäsenvaltioiden tuomioistuimissa.
- 36 Kyseisen määräyksen nojalla Turkin kansalaisilla, jotka asuvat jonkin jäsenvaltion alueella ja joihin sovelletaan päätöksen N:o 3/80 määräyksiä, on siinä

jäsenvaltiossa, jossa he asuvat, oikeus kyseisen valtion lainsäädännössä myönnettyihin sosiaaliturvaetuuksiin samoin edellytyksin kuin tämän jäsenvaltion kansalaisilla. Mainitulla määräyksellä pannaan täytäntöön ja konkretisoidaan nimenomaan sosiaaliturvan alalla kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon yleinen periaate, joka sisältyy assosiaatiosopimuksen 9 artiklaan (ks. vastaavasti em. asia Sürül, tuomion 64 kohta).

- 37 Tässä tilanteessa ei ole tarkasteltava sitä, sovelletaanko kyseistä määräystä, jonka ennakkoratkaisupyyntö esittänyt tuomioistuin on nimenomaisesti maininnut, myös sellaisiin henkilöihin kuin Kocak ja Örs, jotka jo voivat vedota päätöksen N:o 3/80 3 artiklan 1 kohdassa erityisesti sosiaaliturvan osalta mainittuun kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon periaatteeseen.
- 38 Sama koskee lisäpöytäkirjan 37 artiklan ja päätöksen N:o 1/80 10 artiklan 1 kohdan määräyksiä, joiden nojalla Turkin kansalaisiin on sovellettava kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon yleistä periaatetta palkkauksen ja muiden työehtojen osalta.
- 39 Päätöksen N:o 3/80 3 artiklan 1 kohtaan sisältyvän kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon periaatteen ulottuvuuden osalta on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhdenvertaista kohtelua koskevilla säännöillä kielletään paitsi kansalaisuuteen perustuva avoin syrjintä myös kaikenlaiset peiteltyyn syrjinnän muodot, joissa muita erotteluperusteita soveltaen päädytään tosiasiasaamaan lopputulokseen (ks. vastaavasti asia C-190/98, Graf, tuomio 27.1.2000, Kok. 2000, s. I-493, 14 kohta).
- 40 On myös huomattava, että sellaista lainsäädäntöä, josta pääasioissa on kysymys, sovelletaan riippumatta kyseisten työntekijöiden kansalaisuudesta.

- 41 Toisaalta kyseisessä lainsäädännössä myönnetään niille asiakirjoille, jotka on esitettävä sen syntymäajan sivuuttamiseksi, joka on ilmoitettu ensimmäisessä sosiaaliturvalaitokselle tehdyssä ilmoituksessa, sama todistusvoima kyseisten asiakirjojen laatimisolosuhteista ja alkuperästä riippumatta. Lainsäädännössä ei tehdä eroa sen valtion perusteella, jossa asiakirja on laadittu, eikä esitettävän asiakirjan laadun perusteella ja, kuten Saksan hallitus on täsmentänyt, ilman että tätä olisi kiistetty, lainsäädännössä myönnetään todistusvoima paitsi väestörekisteriasiakirjoille myös muille sellaisille asiakirjoille, joiden avulla on mahdollista tehdä asianomaisen syntymäaikaa koskevia päätelmiä ja joita ovat esimerkiksi koulunkäynnin tai asepalveluksen yhteydessä annetut asiakirjat.
- 42 Tällainen lainsäädäntö eroaa näin ollen selkeästi niistä säännöksistä, joista oli kyse edellä mainitussa asiassa Dafeki annettuun tuomioon johtaneessa asiassa ja joissa muiden valtioiden toimivaltaisten viranomaisten antamille väestörekisteriasiakirjoille ja -todistuksille myönnettiin vähäisempi todistusvoima kuin Saksan viranomaisten laatimille asiakirjoille ja todistuksille (ks. em. asia Dafeki, tuomion 5 ja 12 kohta).
- 43 Lisäksi on todettava, että Bundessozialgerichtin ennakkoratkaisupyyntöistä ilmenee, että myös Turkin lainsäädännön mukaan sosiaaliturvan kannalta merkityksellisenä pidetään lähtökohtaisesti sitä syntymäaikaa, joka on ilmoitettu tultaessa ensimmäistä kertaa sosiaaliturvan piiriin, ja että tämän ajan korjaamisella jälkikäteen ei ole minkäänlaista vaikutusta.
- 44 Näin ollen on katsottava, ettei Turkin kansalaisia aseteta erilaiseen oikeudelliseen asemaan kuin sen jäsenvaltion kansalaisia, jossa heidän asuinpaikkansa on, kun kyse on sellaisesta lainsäädännöstä, kuten siitä, josta on kyse pääasioissa ja jossa asetetaan edellytykseksi sille, että voidaan ottaa huomioon muu syntymäaika kuin se, joka on ilmoitettu tehtäessä ensimmäistä ilmoitusta sosiaaliturvalaitokselle, sellaisen asiakirjan esittäminen, jonka alkuperäiskappale on annettu ennen kyseisen ilmoituksen tekemistä.

- 45 Kansallinen tuomioistuin ei sulje pois sitä, että tällainen lainsäädäntö voi kuitenkin merkitä turkkilaisten työntekijöiden välillistä syrjintää siltä osin kuin siinä ei oteta riittävästi huomioon niitä oikeudellisia ja tosiasiallisia eroja, joita liittyy väestörekisterin pitämiseen Turkin tasavallassa ja Saksan liittotasavallassa. Ne ensimmäiset ilmoitukset, joita Saksan kansalaiset tekevät sosiaaliturvalaitokselle, perustuvat yleensä varmoihin ja luotettaviin väestörekisterimerkintöihin, kun taas kotimaassaan syntyneiden turkkilaisten työntekijöiden ilmoitusten perusta on melko usein huomattavasti epävarmempi, mikä edellyttää näin ollen useammin niiden muuttamista jälkikäteen.
- 46 Kansallinen tuomioistuin toteaa tältä osin asiassa C-102/98 esittämässään ennakkoratkaisupyynnössä, että Personenstandgesetzin (väestörekisterilaki; jäljempänä PStG) 16 §:ssä säädetään, että lapsen syntymästä on ilmoitettava yhden viikon kuluessa sille väestörekisterinpitäjälle, jonka alueella lapsi on syntynyt. Ilmoitusvelvollinen on lähtökohtaisesti lapsen äidin kanssa avioliiton solminut isä, mutta ilmoitusvelvollisuus voi koskea muitakin henkilöitä. Henkilö, joka ei täytä ilmoitusvelvollisuuttaan ollenkaan tai asetetussa määräajassa, syyllistyy PStG:n 68 §:n mukaiseen rikkomukseen, josta voidaan tuomita sakkoon.
- 47 PStG:n 20 §:n mukaan väestörekisterinpitäjän on tarkistettava ilmoituksen tiedot, jos hän epäilee niiden luotettavuutta. Syntymäajasta tehtyä kirjaamismerkintää väestörekisteriin voidaan korjata ainoastaan tuomioistuimen määräyksellä (PStG:n 47 § luettuna yhdessä 46—46 b §:n kanssa). Tässä tarkoituksessa tuomioistuimen on viran puolesta perusteellisesti selvitettävä asia kaikkia soveltuvia tietolähteitä avuksi käyttäen. Vasta jos tuomioistuin tulee vakuuttuneeksi merkinnän virheellisyydestä, saadaan sen korjaamisesta antaa määräys.
- 48 Tilanne Turkissa on kansallisen tuomioistuimen mukaan huomattavan erilainen. Kansallinen tuomioistuin katsoo, että vaikka syntymästä on Turkin siviililain 39 §:n mukaan ilmoitettava yhden kuukauden kuluessa väestörekisteriä pitävälle toimivaltaiselle viranomaiselle, tätä velvollisuutta ei ilmeisesti erityisesti maaseudulla täytetä aina ajoissa ja luotettavasti. Kansallinen tuomioistuin toteaa

lisäksi, että vaikka Turkin siviililain 38 §:n ja Turkin väestörekisterilain 11 §:n mukaan väestörekisterimerkintöjä voidaan syntymäajan osalta korjata vain tuomioistuimen päätöksellä, sosiaaliturvalaitosten hallinnolliset erityisasiantuntijat kuvaavat erittäin suurpiirteiseksi tapaa, jolla turkkilaiset tuomioistuimet usein arvioivat syntymäajan muutoksia. Saksan tuomioistuimet ovatkin useaan otteeseen arvostelleet sitä, ettei asiaa ole viran puolesta perusteellisesti käsitelty.

- 49 Komissio katsoo, että nämä oikeudelliset ja tosiasialliset erot huomioon ottaen se, että eläkevakuutusta varten kieltäydytään ottamasta huomioon muuta syntymäaikaa kuin sitä, joka on ilmoitettu tehtäessä ensimmäistä ilmoitusta sosiaaliturvalaitokselle, kun uusi syntymäaika ei ilmene asiakirjasta, jonka alkuperäiskappale on annettu ennen kyseisen ilmoituksen tekemistä, on turkkilaisten siirtotyöläisten välillisen syrjinnän muoto, jonka osalta jää ratkaistavaksi, onko se perusteltu objektiivisten ja kyseisten siirtotyöläisten kansalaisuudesta riippumattomien perusteiden nojalla ja onko se oikeassa suhteessa kansallisessa oikeudessa hyväksyttävästi tavoiteltuun päämäärään (ks. tältä osin asia C-237/94, O'Flynn, tuomio 23.5.1996, Kok. 1996, s. I-2617, 19 kohta).
- 50 Tältä osin on korostettava, että ne erityiset ongelmat, joita pääasioissa kyseessä oleva lainsäädäntö saattaa aiheuttaa turkkilaisille siirtotyöläisille, johtuvat Turkin väestörekisterin pitämistä koskevasta lainsäädännöstä ja sen käytännön soveltamisen erityispiirteistä.
- 51 Päätöksen N:o 3/80 3 artiklan 1 kohtaan sisältyvän kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon periaatteen perusteella ei voida vaatia, että jäsenvaltio, joka säätää syntymäajan määrittämisestä sosiaaliturvanumeron muodostamisen ja vanhuuseläkkeen myöntämisen osalta, ottaa huomioon sen erityistilanteen, joka seuraa Turkin väestörekisterilainsäädännön sisällöstä ja sen tosiasiallisesta soveltamistavasta.

- 52 Koska sellainen lainsäädäntö, josta on kyse pääasioissa, ei näin ollen merkitse sellaista erilaista kohtelua, jota voitaisiin pitää kansalaisuuteen perustuvana välillisenä syrjintänä, ei ole enää tarpeen tutkia sitä, onko se perusteltavissa objektiivisten perusteiden nojalla ja onko se oikeassa suhteessa kansallisessa oikeudessa hyväksyttävästi tavoiteltuun päämäärään (ks. tältä osin asia C-15/96, Schöning-Kougebetopoulou, tuomio 15.1.1998, Kok. 1998, s. I-47, 21 kohta ja asia C-350/96, Clean Car Autoservice, tuomio 7.5.1998, Kok. 1998, s. I-2521, 30 ja 31 kohta).
- 53 Samasta syystä ei ole tarpeen tutkia myöskään sitä, onko, kuten komissio on väittänyt niiden epäilyjen johdosta, joita kansallinen tuomioistuin on esittänyt asian C-102/98 ennakkoratkaisupyynnössä, lainsäädäntö epäsuhteessa tavoiteltuihin päämääriin siltä osin kuin kyseistä lainsäädäntöä sovelletaan siirtymäsäännöksen puuttuessa myös niihin turkkilaisiin työntekijöihin, joiden ensimmäiset ilmoitukset sosiaaliturvalaitokselle tehtiin aikaisemman lainsäädännön mukaisesti ajankohtana, jolloin kyseisillä työntekijöillä ei ollut mitään syytä varautua siihen, että he voivat eläkettä aikanaan hakiessaan tukeutua todelliseen, alun perin ilmoitetusta eroavaan syntymäaikaansa ainoastaan, jos kyseinen syntymäaika ilmenee asiakirjasta, jonka alkuperäiskappale on annettu ennen ensimmäisen ilmoituksen tekemistä.
- 54 Kysymys siitä, voivatko sellaiset henkilöt kuin Kocak ja Örs vedota vanhuuseläkkeen myöntämisen osalta tiettyihin oikeuksiin sillä perusteella, että heille oli annettu uusi sosiaaliturvanumero ennen sen lainsäädännön voimaantuloa, josta on kyse pääasioissa, tai sillä perusteella, että he olivat tehneet sosiaaliturvanumeronsa muuttamista koskevan hakemuksensa aikaisemman väljemmän lainsäädännön mukaisesti, kuuluu kansallisen oikeuden soveltamisalaan.
- 55 Kaikesta edellä todetusta seuraa, että esitettyihin kysymyksiin on vastattava, että päätöksen N:o 3/80 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, ettei sen vastaista ole se, että jäsenvaltio soveltaa turkkilaisiin työntekijöihin lainsäädäntöä, jossa vanhuuseläkkeen maksamisen ja tätä varten annettavan sosiaaliturvanumeron muodostamisen kannalta ratkaisevana syntymäaikana pidetään sitä syntymäaikaa, joka ilmenee ensimmäisestä asianomaisen tekemästä ilmoituksesta kysei-

sen valtion sosiaaliturvalaitokselle, ja jossa asetetaan edellytykseksi sille, että muu syntymäaika voidaan ottaa huomioon, sellaisen asiakirjan esittäminen, jonka alkuperäiskappale on annettu ennen kyseisen ilmoituksen tekemistä.

Oikeudenkäyntikulut

- 56 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan ja Ranskan hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasioiden asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Bundessozialgerichtin 17.2. ja 31.3.1998 tekemillään päätöksillä esittämät kysymykset seuraavasti:

Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta turkkilaisiin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 19.9.1980 tehdyn asso-

siaationeuvoston päätöksen N:o 3/80 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, ettei sen vastaista ole se, että jäsenvaltio soveltaa turkkilaisiin työntekijöihin lainsäädäntöä, jossa vanhuuseläkkeen maksamisen ja tätä varten annettavan sosiaaliturvanumeron muodostamisen kannalta ratkaisevana syntymäaikana pidetään sitä syntymäaikaa, joka ilmenee ensimmäisestä asianomaisen tekemästä ilmoituksesta kyseisen valtion sosiaaliturvalaitokselle, ja jossa asetetaan edellytykseksi sille, että muu syntymäaika voidaan ottaa huomioon, sellaisen asiakirjan esittäminen, jonka alkuperäiskappale on annettu ennen kyseisen ilmoituksen tekemistä.

Rodríguez Iglesias	Edward	Sevón
Schintgen		Kapteyn
Gulmann	Puissochet	Hirsch
Ragnemalm	Wathelet	Skouris

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä maaliskuuta 2000.

R. Grass

kirjaaja

G. C. Rodríguez Iglesias

presidentti